

John Steinbeck • Al Midilli

The Red Pony

© 1933, 1937, 1938 John Steinbeck;

(renewed) 1961, 1965, 1966 John Steinbeck

Bu kitabın yayın hakları AnatoliaLit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla
McIntosh & Otis, Inc.'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 3033 • Dünya Edebiyatı 276

ISBN-13: 978-975-05-3139-2

© 2021 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2021, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYAN Güneş Akkor

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ John Steuart Curry, "Atları Yakalayan Çiftçi"

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Büşra Bakan

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırım Caddesi, Gelicink Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

John Steinbeck

Al Midilli

The Red Pony

ÇEVİREN *Bülent O. Dođan*

JOHN STEINBECK 27 Şubat 1902'de Salinas, Kaliforniya'da doğdu. Çocukluğunda, yaz tatillerinde Salinas civarındaki çiftliklerde çalıştı. Salinas Lisesi'nden mezun olduktan sonra 1920 ve 1926 yılları arasında Stanford Üniversitesi'nde İngiliz Edebiyatı bölümünde okudu fakat mezun olmadan okuldan ayrıldı. Uzun süre işçilik yaptı, turist rehberi olarak çalıştı. İlk kitabı *Altın Kupa* 1929'da yayımlandı. 1930'da Carol Henning'le evlendi. İlk kitabını *Cennet Çayırı* (1932), *Al Midilli* (1933) ve *Bilinmeyen Bir Tanrıya* (1933) takip etti. Satış başarısı yakalayan ve kendisine ün kazandıran kitabı ise *Yukarı Mahalle* (1935) oldu. Bu yıllarda, Büyük Buhran ve çiftçileri zor durumda bırakan toz fırtınaları Steinbeck'in kitaplarında önemli bir yer tutmaya başladı. *Bitmeyen Kavga* (1936), *Fareler ve İnsanlar* (1937) ve *Gazap Üzümleri* (1939) eleştirmenler, okuyucular tarafından büyük bir ilgiyle karşılandı. *Gazap Üzümleri* 1940 Pulitzer Ödülü'ne ve Ulusal Kitap Ödülü'ne layık görüldü. Romanlarının yanı sıra *Krizantemler* (1937) ve *Uzun Vadi* (1938) adlı öyküleri yayımlandı. Bu dönemde biyolog Ed Ricketts'le kurduğu dostluk, Steinbeck'e kitap yazmak için maddi ve manevi desteği sağladı. 1941'de biyolog arkadaşına yardım etmek için Meksika'ya gitti ve bu seyahat, kitapları için önemli bir kaynak oldu. 30'lu yılların ikinci yarısında yakaladığı başarıyı, 1942'de yayımlanan *Ay Batarken*'le sürdürdü. Aynı yıl, Carol'la olan evliliği sona erdi ve Gwyndolyn Conger'la evlendi. İkinci Dünya Savaşı yıllarında savaş muhabirliği yaptı. Savaş sonrasında arka arkaya *Sardalye Sokağı* (1945), *Asiler Otobüsü* (1947), *İnci* (1947) adlı kitaplarını çıkardı. 1944 ve 1946'da iki oğlu oldu: Thomas Myles ve John. 1948'de Gwyndolyn'le boşandılar ve 1950'de Elaine Scott'la evlendi. *Çılgın Dünyadan Uzak* (1951), *Cennetin Doğusu* (1952), *Tatlı Perşembe* (1954), *Ben Bir Devrimciyim* (1954), *Pippin IV'ün Kısa Süren Saltanatı* (1957), *Bir Savaş Vardı* (1958), *Kaygılarımızın Kışı* (1961) yayımlandı. 1962'de Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Komite, yazarın "duygudaşlık yoluyla yarattığı mizah ve keskin bir toplumsal anlayışla bir araya getirdiği gerçekçi ve yaratıcı üslubu" nedeniyle bu ödülü verdiğini açıkladı. Ardından *Köpeğim Charley ile Amerika Yollarında* (1962) ve *Amerika ve Amerikalılar* (1966) yayımlandı. 1966'da, dedesinin de yaşadığı ve hayatını kaybettiği topraklara, İsrail'e seyahat etti. 1968'deki grip pandemisinde, New York'ta, 20 Aralık'ta kalp yetmezliğinden hayatını kaybetti.

İÇİNDEKİLER

1	Armağan	7
2	Yüce Dağlar	41
3	Vaat	57
4	Halkın Lideri	79

Armağan

Billy Buck günün ilk ışıklarıyla barakadan çıktı, verandada bir an durup gökyüzüne baktı. Tıknaz, çarpık bacaklı, pos bıyıklı bir adamdı. Elleri kocaman, avuçları ise geniş ve kuvvetliydi. Derin düşünceler içindeymiş gibi duran ela gözleri nemli, kovboy şapkasının altından çıkan saçları yıpranmış ve diken dikendi. Billy verandada dikilirken hâlâ gömleğini kotunun içine sokuşturmaya çalışıyordu. Kemerini şöyle bir çözüp tekrar bağladı. Kemerdeki her deliğin kenarındaki aşınmış, parlak yerler Billy'nin orta kısmının yıllar içinde nasıl yavaş yavaş genişlediğini gösteriyordu. Billy havaya baktıktan sonra sırasıyla burun deliklerine işaretparmağını dayayıp gürültüyle sümküdü. Ardından ellerini ovuşturarak ahıra doğru yürüdü. Bölmelerde duran iki binek atıyla yatıştırıcı bir sesle konuşarak onları tumarlayıp fırçalamaya koyuldu. Tam işini bitirdiği sırada evdeki üçgen zilin çaldığını duydu. Billy kaşağıyla fırçayı birbirine tutturup tirabzanın üstüne bıraktı ve kahvaltı için eve yöneldi. Hareketleri öyle bilinçliydi ve zamanı o kadar iyi kullanıyordu ki eve vardığında Bayan Tiflin hâlâ zili çalıyordu. Kadın kır saçlı başını sallayarak

onu selamlayıp mutfağa girdi. Billy Buck merdivene oturdu, çünkü o bir sıgırtmaçtı ve yemek odasına giren ilk kişi olması uygunsuz kaçırdı. Bay Tiflin'in evin içinde ayaklarını yere vura vura çizmelerin içine geçirdiğini duydu.

Zilin tiz sesi Jody adındaki oğlanı da harekete geçirmişti. Daha küçüktü, on yaşındaydı, saman sarısı saçları vardı. Ela gözlerinden mahcubiyet ve kibarlık okunur, düşüncelere daldığı zamanlarda da ağzını oynatırdı. Zil onu uykusundan kaldırmıştı. Kulakları tırmalayan bu sese itaatsizlik etmek aklından bile geçmedi. Tanıdığı hiç kimse bu çağrıya itaatsizlik etmezdi. Dağınık saçlarını gözünün önünden çekti, geceliğini çıkardı. Mavi patiskadan gömleğini ve tulumunu bir çırpıda üzerine geçirdi. Yaz sonu olduğundan, giymekle uğraşması gereken ayakkabılar yoktu elbette. Mutfakta annesinin lavabonun önünden çekilip ocağa doğru gitmesini bekledi. Sonra elini yüzünü yıkadı, saçlarını ıslatıp parmaklarıyla geriye doğru taradı. Lavabonun başından uzaklaşırken annesi sert bir edayla ona doğru döndü. Jody utanışla gözlerini kaçırdı.

“Gecikmeden kesmem lazım o saçı,” dedi annesi. “Kahvaltı masada. Otur da Billy gelebilirsin.”

Jody, yer yer aşınmış beyaz muşamba örtülü masaya oturdu. Yağda yumurtalar servis tabağına ayrı ayrı dizilmişti. Jody tabağına üç yumurta koydu, ardından üç kalın dilim pastırma aldı. Yumurtalardan birinin sarısında dikkatini çeken kan damlasını özenle ayırdı.

Billy Buck içeri girdi. “Bir zararı yok onun,” dedi. “Horozun bıraktığı bir işaret sadece.”

Jody'nin uzun boylu, sert bakışlı babası içeri girdi. Jody döşemedeki seslerden onun çizme giydiğini anlamıştı, ama yine de emin olmak için masanın altına baktı. Babası masanın üstündeki gaz lambasını kapattı, çünkü artık pencereden yeterince ışık giriyordu.

Jody o gün babasının ve Billy Buck'ın at sırtında nereye gideceğini sormadı, ama yanlarında gidebilmeyi çok istiyordu. Babası disiplinli bir adamdı. Jody onun her dediğini sorgusuz sualsiz yapardı. Carl Tiflin oturup yumurta tabağına uzandı.

“İnekler hazır mı, Billy?” diye sordu.

“Aşağıdaki ağıldalar,” dedi Billy. “Onları tek başıma da götürebilirim.”

“Elbette götürebilirsin. Ama insan yanına yoldaş ister. Üstelik boğazın fazlaca kurur.” Carl Tiflin bu sabah pek neşeliydi.

Jody'nin annesi kapıdan başını uzattı. “Ne zaman dönersiniz, Carl?”

“Bilemem. Salinas'ta birkaç adamı görmem lazım. Akşama kadar gelmem herhalde.”

Yumurtayı, kahveyi ve somunları hızla silip süpürdüler. Jody iki adamın peşinden dışarı çıktı. Atlarına binmelerini, altı yaşlı süt ineğini ağıldan çıkarmalarını ve Salinas'a doğru tepeye tırmanmaya başlamalarını izledi. Yaşlı inekleri kasabada satacaklardı.

Onlar tepeyi aşıp gözden kaybolduktan sonra Jody evin arka tarafındaki tepeye tırmanmaya başladı. Köpekler evin köşesinden koşarak çıktı, yüzlerinde haz dolu korkunç bir sırıtıyla yaltaklanarak yaklaştılar. Jody başlarını okşadı – kocaman kalın kuyruğu ve sarı gözleriyle Kocabaş, bir çakalı öldüren ama bu sırada bir kulağını kaybeden çoban köpeği Herkül. Herkül'ün sağlam kulağı çoban köpeklerinde görülmemiş ölçüde dik dururdu. Billy Buck bunun hep böyle olduğunu söylemişti. Coşkulu karşılaşmanın ardından köpekler görev bilinciyle burunlarını yere yaklaştırıp önden gittiler. Zaman zaman da başlarını çeviriyor, çocuğun gelip gelmediğini kontrol ediyorlardı. Kümeslerin oraya geldiklerinde bildircinlerin da tavuklarla beraber yemlendiğini gördü-

ler. Belki bir gün koyun gütmesi gerekir diye pratik yapmak isteyen Herkül tavukları biraz kovaladı. Jody yukarı doğru devam ederek boyundan büyük mısırların bulunduğu bostana girdi. Balkabakları henüz yeşil ve ufaktı. İleriye, buz gibi kaynak suyunun borudan yuvarlak bir ahşap yalağa döküldüğü çalılığın kenarına doğru yürüdü. Eğildi ve yeşil yosunlu ahşaba yakın bir yerden kana kana su içti. Suyun en lezzetli yeri burasıydı. Sonra arkasını dönüp çiftliğe baktı: Kırmızı sardunyalarla çevrelenmiş beyaz badanalı ev ve servi ağacının oradaki, Billy Buck'ın tek başına yaşadığı uzun işçi barakası. Jody servi ağacının altındaki kocaman kara kazanı görebiliyordu. Domuzlar burada haşlanırdı. Güneş artık tepenin ardından çıkmış, evlerin ve ahırların beyaz badanası üzerinde parlıyor, ıslak otları usul usul kurutuyordu. Jody'nin hemen arkasındaki çalının içinde kuşlar cıvıldaşıyor, kuru yaprakların arasında epeyce bir hışırtı çıkarıyorlardı; yamaçlardan sincapların tiz çığlıkları geliyordu. Jody çiftlik binalarına göz gezdirdi. Havada bir belirsizlik vardı; bir şey değişmiş, kaybedilmiş ve aşına olunmayan yeni bir şeyler kazanılmış hissi. İki kocaman kara akbaba yere yakın süzülerek yamaçtan inerken gölgeleri de önlerinden hızla ilerliyordu. Civarda bir hayvan ölmüştü. Jody bunu biliyordu. Bir inek ya da bir tavşanın kalıntıları olabilir. Akbabalar hiçbir şeyi gözden kaçırmazdı. Her dürüst insan gibi Jody de akbabalardan nefret ederdi, ama onlara bir şey yapılamazdı, çünkü leşleri ortadan kaldırırlardı.

Bir süre sonra çocuk sallana sallana tepeden aşağı indi. Köpekler çoktan ondan umudu kesmiş, kendi işlerine bakmak üzere çalılıkların arasına girmişlerdi. Bostandan geçerken bir an durup yeşil bir kavunu topuğuyla ezdi, ama ezdiğine pek memnun olmadı. Kötü bir şey yaptığını gayet iyi biliyordu. Ezilmiş kavunu örtmek için üzerine tekmelerle toprak attı.

Eve döndüğünde annesi kaba ellerini yakalayıp parmaklarını ve tırnaklarını kontrol etti. Gerçi okula giderken temiz olmasını sağlamanın pek faydası yoktu, çünkü yolda başına kimbilir neler gelecekti. Kadın çocuğun parmaklarındaki kara çatlaklara bakıp içini çekti, sonra da kitaplarını ve sefertasını verip birkaç kilometre uzaktaki okula yolladı. Bu sabah çocuğun ağzının fazlaca oynadığını fark etmişti.

Jody yolculuğuna başladı. Ceplerini yolda bulduğu minik beyaz kuvars taşlarıyla doldurdu. Her gördüğü kuşu ya da yolun üzerinde güneşlenmeyi fazlaca uzatmış tavşanları taşıyarak yürüyordu. Köprünün oradaki kavşağa gelince iki arkadaşıyla buluştu ve birlikte yürümeye koyuldular. Yürürken komiklikler ve saçma sapan şeyler yapıyorlardı. Okul açılalı daha iki hafta olmuştu. Öğrenciler arasında hâlâ biraz isyan ruhu kalmıştı.

Jody tepeyi aşip tekrar çiftliğe yukarıdan baktığında öğleden sonra dört olmuştu. Gözleri binek atlarını aradı, ama ağıl boştu. Babası daha dönmemişti. Bunun üzerine adımlarını yavaşlattı, öğleden sonra yapacak bir sürü işi vardı. Çiftlik evinin verandasında annesini çorapları tamir ederken buldu.

“Mutfığa iki çörek bıraktım senin için,” dedi annesi. Jody hemen mutfığa doğru süzüldü. Geri geldiğinde çoktan birinin yarısını bitirmişti ve ağzı doluydu. Annesi o gün okulda ne öğrendiğini sordu, ama ağzından çörek parçaları saçarak verdiği cevabı dinlemedi. Bir noktada da sözünü kesti: “Jody, bu gece odun sandığını tam doldur. Dün gece odunları çapraz koymuşsun ve yarısına kadar bile dolmamış. Bu sefer odunları düzgün koy. Bir de Jody, tavuklardan bazıları yumurtalarını saklıyor ya da köpekler yiyor. Otların arasına gizli yuva yapmışlar mı diye bir bak.”

Jody çöreklerini yiyerek çıkıp işleri yapmaya koyuldu. Darıları attığında bıldırcınlar da inip tavuklarla beraber yem-

lendi. Nedense babası bildircinların gelmesinden gurur duyuyordu. Bildircinlar orayı terk eder diye korktuğundan evin civarında ateş edilmesine asla izin vermiyordu.

Odun sandığı dolduğunda Jody 22'lik tüfeğini alıp yukarıya, çalılığın oradaki soğuk pınara yöneldi. Tekrar su içtikten sonra tüfeğini etraftaki her şeye doğrultmaya başladı: kayalara, uçan kuşlara, servinin dibindeki kocaman kara kazana... Ama ateş edemedi, çünkü kurşunu yoktu ve on iki yaşına kadar da olmayacaktı. Babası onun tüfeği eve doğrulttuğunu görseydi kurşunları vermeyi bir yıl daha geciktirirdi. Jody bunu hatırladı ve bir daha tüfeği tepeden aşağı doğrultmadı. Kurşun için iki yıl bekleyecekti zaten. Babasının armağanlarının neredeyse hepsi bazı şartlarla gelirdi ve bu da değerlerini biraz azaltırdı. İyi disiplin böyle bir şeydi.

Babası dönmediği için karanlığa kadar akşam yemeği yemediler. Nihayet Billy Buck'la birlikte döndüklerinde, Jody nefeslerinden o nefis konyak kokusunu aldı. İçten içe sevindi, çünkü babası konyak koktuğu kimi zamanlarda onunla konuşurdu, hatta bazen kendi çocukluğundaki vahşi zamanlarda yaptığı şeyleri anlatırdı.

Yemekten sonra Jody şöminenin başına oturup mahcup, nazik bakışlarıyla odanın köşelerini araştırmaya başladı. Babasının artık baklayı ağzından çıkarmasını bekliyordu, çünkü bir şeyler sakladığını anlamıştı. Ama hayal kırıklığına uğradı. Babası ona sert sert parmağını salladı.

“Artık yatma zamanı geldi, Jody. Yarın sabah bana lazım-sın.”

Bu çok kötü değildi. Jody kendisine söylenenleri yapmayı severdi, yeter ki rutine binmesin. Gözlerini yere çevirdi ve aklındaki soruyu sormadan önce biraz ağzını oynattı. “Yarın ne yapacağız, domuz mu keseceğiz?” dedi usulca.

“Boş ver şimdi. Git yat artık.”

Kapı arkasından kapandıktan sonra Jody babasının ve Billy Buck'ın kıkırdadığını duydu ve kendisine bir tür şaka yaptıklarını anladı. Daha sonra yatakta uzanıp diğer odadaki mırıltılara kulak kabartırken de babasının bir şeye itiraz ettiğini duydu. "Ama Ruth, çok para vermedim ki."

Jody ahırın orada baykuşların fare avladığını, yandaki meyve ağacının bir dalının rüzgârda evin duvarında tıkırdadığını duydu. Bir ineğin böğürmesini dinlerken uykuya daldı.

Sabah zilin sesiyle uyanan Jody her zamankinden çabuk giyindi. Mutfakta yüzünü yıkayıp saçını geriye doğru tararken annesi sert bir sesle uyardı. "Karnımı adamakıllı doyurmadan dışarı çıkmak yok."

Jody yemek odasına geçip uzun, beyaz masaya oturdu. Dumanı tüten bir gözlemeyi servis tabağından aldı, üzerine iki kızarmış yumurta yerleştirdi, yumurtaları başka bir gözlemeyle örttü ve çatalıyla en üstten bastırdı.

Babası ve Billy Buck içeri girdi. Jody döşemede çıkan seslerden onların topuksuz ayakkabılar gıydiğini anlamıştı, ama yine de emin olmak için masanın altına doğru baktı. Gün ışıdığı için babası gaz lambasını kapattı. Sert ve disiplinli bir edayla Jody'e baktı. Billy Buck ise gözlerini kaçırıyordu. Çocuğun soru dolu utangaç gözlerine bakmaktan sakin olarak koca bir ekmek dilimini kahveye batırdı.

Carl Tiflin, "Kahvaltudan sonra bizimle geliyorsun!" dedi sertçe.

Bunun üzerine Jody çiğnediği lokmaları yutmakta zorlanmaya başladı, çünkü kötü bir şey olacakmış gibi geliyordu artık. Billy tabağını eline alıp içine dökülmüş kahveyi de kafasına diktikten ve ellerini pantolonuna sildikten sonra iki adam masadan kalktı ve birlikte sabah aydınlığına çıktı. Jody de saygılı bir havayla hemen arkalarından gidiyordu.